

УДК 340.123.4

ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN JURISPRUDENCE: PROSPECTS AND PROBLEMS**ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В ЮРИСПРУДЕНЦІЇ: ПЕРСПЕКТИВИ І ПРОБЛЕМИ****Rysmenna O. / Письменна О.П.***k.yu.s., dots. / к.ю.н., доцент.*

ORCID: 0000-0002-7310-2281

Lavrentii Z.O. / Лаврентій З.О.,*student / студент**Vasyl Stus Donetsk National University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Vinnitsa
Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця*

Анотація. Штучний інтелект (ШІ) стрімко проникає в усі сфери життя, і юриспруденція не є винятком. Застосування ШІ в правовій сфері може значно підвищити її ефективність, але також несе в собі ряд проблем, які потребують ретельного вивчення та вирішення.

В статті досліджується роль штучного інтелекту в юриспруденції, визначає перспективи його застосування та аналізує ключові проблеми, пов'язані з впровадженням цієї технології в правову сферу.

Ключові слова: штучний інтелект, юриспруденція, перспективи, виклики, право.

Вступ

Сьогодні штучний інтелект (ШІ) проникає майже у всі сфери суспільного буття людства. Стрімкий розвиток високих технологій, тотальна інформатизація і комп'ютеризація трансформують соціальну, економічну, політичну та духовну сферу сучасного суспільства.

Штучний інтелект можна використовувати практично у всіх сферах діяльності для створення та реалізації нових можливостей людини. Застосування ШІ може здійснюватися з метою звільнення людей від монотонної роботи шляхом автоматичного створення програмного забезпечення, для автоматизації небезпечних видів робіт, підтримки в прийнятті рішень та підтримки комунікацій між людьми. Використання штучного інтелекту здатне підвищити добробут суспільства і якість життя людей.

Цей феномен найменше вивчався і розглядався саме з юридичної точки зору. Тема правового розуміння та регулювання технологій штучного інтелекту тільки починає широко підніматися у вітчизняній і зарубіжній науковій літературі.

Аналіз досліджень

Штучний інтелект в юриспруденції досліджувався такими науковцями: Баранов О. А., Радутний О.Е., Пальмов С.В., Гаврилов А.В., Петіт Н., Лінес Р., Люсіверо Ф., О. Кривецький, І. Городиський, М. Карчевський, Т. Каткова та інші

Поняття «штучний інтелект» (англ. artificial intelligence) є доволі багатограним і використовується як наратив для опису інтелектуальних здібностей комп'ютерів приймати рішення.

Історично перше визначення сутності штучного інтелекту було введено в науковий обіг в 1956 році професором Дартмутського коледжу Джоном Маккарті: «штучний інтелект – це наука та технологія створення інтелектуальних машин, особливо інтелектуальних комп'ютерних програм»[1]

Штучний інтелект – це не автомат, який повністю замінить людину і виконає всю його роботу, в тому числі і виключно інтелектуальну, програмна частина створеної автоматизованої системи, в якій рутинна частина виконується автоматом, а творча залишається за людиною.[2]

Сфера штучного інтелекту стала розвиватися після виникнення комп'ютерів. Технології на основі штучного інтелекту вже стали загальноприйнятими в багатьох галузях, зумовлюючи значне підвищення продуктивності праці, виникнення нових продуктів, зменшення кількості повторюваних, рутинних завдань тощо. Сьогодні елементи технологій штучного інтелекту використовуються в широкому діапазоні: від побутової техніки до управління атомними станціями. Його розвиток йде паралельно з прискоренням удосконалення комп'ютерів, прогресом в галузі когнітивної науки і хай-тек[3]

ШІ досить активно проникає в юридичну практику. Передовими користувачами ШІ в правосудді є США, які використовують технології переважно в цивільних і кримінальних справах [4]. Нещодавнє опитування керівників юридичних компаній в США зі штатом 50 і більше юристів показало, що понад 36% юридичних фірм і понад 90% великих юридичних компаній (>1000 адвокатів), або вже використовують, або активно досліджують використання систем ШІ у своїй юридичній практиці [5].

Найпоширеніші застосунки ШІ можна поділити на шість основних категорій: Юридична експертиза – учасники судового процесу проводять юридичну експертизу за допомогою інструментів штучного інтелекту, щоб виявити вихідні дані. Сюди ж можна включити перевірку контрактів, юридичні дослідження, а також електронне досудове дослідження.

Технологія прогнозування – програмне забезпечення ШІ генерує результати, які прогнозують результат судового процесу.

Правова аналітика – юристи можуть використовувати дані з минулого судового права, показники вигравів/програвів та історію суддів, щоб використовувати їх для визначення тенденцій і закономірностей.

Автоматизація документів – юридичні фірми використовують шаблони програмного забезпечення для створення заповнених документів на основі введених даних.

Інтелектуальна власність – інструменти штучного інтелекту допомагають юристам аналізувати великі портфолію інтелектуальної власності, що дозволяє спрощувати управління ІВ правовласникам, самостійно проводити попередні пошуки на патентну чистоту, рівень техніки та навіть для виявлення фактів порушення їхніх прав третіми особами.

Електронні рахунки – оплачувані години роботи юристів розраховуються автоматично [6].

У 2020 році в Україні з'явилася Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні [7]. Серед першочергових проблем, які виникають на шляху до нормального функціонування у галузі штучного інтелекту, Концепцією визначено відсутність або недосконалість насамперед правового регулювання штучного інтелекту, недосконалість законодавства про захист персональних даних та відсутність застосування таких технологій у судовій практиці.

З метою правового закріплення штучного інтелекту в Україні планується масштабна співпраця з міжнародними організаціями та залучення європейського досвіду, зокрема в розробці стандартів захисту прав і свобод учасників таких відносин та Етичного кодексу використання штучного інтелекту.

Потрібно зазначити, перспективи і проблеми ШІ в юриспруденції, а саме, ІТ-технології та штучний інтелект полегшують технічну роботу юриста та заощаджують час для виконання інтелектуальної та професійної частини його діяльності. Технології штучного інтелекту можуть використовуватися в юридичній практиці для цілей підготовки стандартних юридичних документів, а також для порівняння форм договорів і пошуку альтернативних форм договорів, які у більшій мірі задовольняють сторони. Технології штучного інтелекту також можуть застосовуватися для створення інтернет-порталів юридичної самодопомоги [8].

Ці та інші способи використання штучного інтелекту і роботизованих систем в юридичній практиці крім своїх позитивних моментів несуть в собі ряд проблем, які активно вивчаються сучасними дослідниками і вченими. Серед таких проблем в доктрині виділяються наступні:

- відсутність нормативної бази регулювання застосування юнітів штучного інтелекту в юридичній практиці;
- проблема гарантії конфіденційності особистої інформації;
- проблема, доступу правоохоронних органів до конфіденційної інформації одноразово у великих обсягах;
- проблема відповідності штучного інтелекту стандартам юридичної етики [9].

Ще однією потенційною проблемою використання штучного інтелекту у сфері юридичних послуг є недостатня прозорість таких систем, особливо в процесі прийняття рішень. Так, у міру того, як алгоритми ШІ стають дедалі складнішими, людям стає важче зрозуміти внутрішню роботу таких систем, яку часто не можуть пояснити навіть їхні розробники. Крім того, такі системи самоорганізуються, а отже, практично не мають зовнішнього керівництва.

Основними прогалинами, що виникають у сучасному праві та пов'язані з розвитком штучного інтелекту, дослідники вбачають: правосуб'єктність продуктів штучного інтелекту; їхню відповідальність у контексті можливих правових обов'язків; захист їхніх можливих прав в юридичній площині «робот – людина»; юридичні наслідки їхніх «правомірних» або «неправомірних» дій; інтелектуальні права як на самих роботів, так і на продукти, що були створені штучним інтелектом тощо. Одним із першочергових викликів для правознавців є існування вірогідності визнання міжнародної правосуб'єктності штучного інтелекту, структурними елементами якого є комплекси норм, що

обумовлюють правоздатність, дієздатність і деліктоздатність міжнародно-правового суб'єкта. Зокрема, відкритим для дискусії залишається питання, хто має нести відповідальність за невиконання штучним інтелектом обов'язків, – сам штучний інтелект, його розробник чи держава. Також існують ризики щодо виконання ШІ низки функцій, які відповідають визначеним розробником цілям, а також систем ШІ як діючої особи, яка може як виконати свої обов'язки, так і порушити їх, володіючи водночас ознаками «розумності», та, як наслідок, формуючи собою принципово новий вид акторів в існуючій системі міжнародних правовідносин [10].

Слід визнати, що юридична професія під впливом комп'ютерних технологій вже активно трансформується. На ринку праці, активно з'являються професії, що забезпечують юридичні послуги комп'ютерними інноваціями. У зв'язку з цим, важливим здається питання модернізації юридичної освіти, яка, на нашу думку, повинна бути спрямована на посилення спроможності юристів реалізовувати свої професійні функції у глобально мінливому світі. Впровадження штучного інтелекту в галузь юриспруденції задає нову парадигму концепції професійних компетенцій юриста, а неадекватність моделі професійного навчання вимогам ринку може загострити ризики працевлаштування молодих фахівців [11].

Висновки

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що Штучний інтелект в юриспруденції відкриває широкі перспективи, спрощуючи рутинні завдання, аналізуючи велику кількість даних і допомагаючи в прийнятті ефективних рішень. Він може автоматизувати пошук юридичної інформації, аналізувати судові рішення та попереджати про можливі ризики. Однак слід також брати до уваги обмеження та недоліки ШІ в юриспруденції. Наприклад, системи штучного інтелекту можуть бути обмежені в своїй здатності до аналізу контексту, врахування емоційних аспектів та прийняття моральних рішень. Тому важливо пам'ятати, що штучний інтелект треба розглядати як інструмент, а не як заміну для людського експертного висновку.

Слід також зазначити, що використання штучного інтелекту в сучасній юридичній практиці можливе лише за умови, що його технологічний рівень забезпечить суворе дотримання основних прав людини та запобігатиме будь-якій формі дискримінації, забезпечуватиме прозорість судочинства, неупередженість і справедливість розгляду справи, конфіденційність обробки персональних даних та електронної комунікації, програмну і технічну безпеку.

Література:

1. Кривицький Ю. В. Штучний інтелект як інструмент правової реформи: потенціал, тенденції та перспективи. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2021. № 2. С. 90–101. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/19959/1/document%20%289%29.pdf>

2. Drozdov, B. V. Predely, ogranichenija i posledstvija vnedrenija sistem iskusstvennogo intellekta [Limits, limitations and consequences of the introduction of artificial intelligence systems].с.544

3. Денежніков С.С. Супертехнології штучного інтелекту в трансгуманістичному дискурсі. Філософія науки: традиції та інновації. 2013, № 2 (8). С. 132-141

4. Шемчушенко В. Штучний інтелект у правосудді. URL: <https://cedem.org.ua/analytics/shtuchnyj-intelekt-pravosuddia/>.

5. Marchant G. Artificial intelligence and the future of legal practice. URL: <https://www.iadclaw.org/assets/1/7/10.4-Marchant-ai-and-practice-of-law-SciTech-lawyer.pdf>

6. Faggella D. AI in Law and Legal Practice – A Comprehensive View of 35 Current Applications. URL: <https://emerj.com/ai-sector-overviews/ai-in-law-legal-practice-current-applications/>

7. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 02 груд. 2020 р. № 1556. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-konceptsiyi-rozvitku-shtuchnogo-intelektu-v-ukrayini-s21220> (дата звернення: 25.03.2021).

8. Garcia D. Preparing for Artificial Intelligence in the Legal Profession. Lexis Practice Advisor Journal. 06.07.2017. Вилучено з: <https://www.lexisnexis.com/lexis-practice-advisor/the-journal/b/lpa/archive/2017/06/07/preparing-for-artificial-intelligence-in-the-legal-profession.aspx> (дата звернення 16.02.2024).

9. Баранов О.А. Інтернет речей і штучний інтелект: витоки проблеми правового регулювання. Іт право: проблеми і перспективи розвитку в Україні. Друга міжнародна щорічна конференція.

2017. Вилучено з: <http://aphd.ua/publication-376/> (дата звернення 16.02.2024).

10. Кошелєва К. (2019) Проблема надання правосуб'єктності штучному інтелекту. Юридичний бюлетень. Вип. 11. Ч. 1. URL: http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2019/11/part_1/9.pdf

11. Глебов І. М. Штучний юридичний розум. Мережевий науковий юридичний журнал "Гуманітарне право". 1 січня 2018 року. URL: <https://humanlaw.ru/9-article/26-artificial-intelligence.html>

Abstract. Artificial intelligence (AI) is rapidly penetrating all areas of life, and jurisprudence is no exception. The application of AI in the legal field can significantly increase its effectiveness, but it also brings with it a number of problems that need to be carefully studied and solved.

The article examines the role of artificial intelligence in jurisprudence, determines the prospects for its application and analyzes the key problems associated with the introduction of this technology into the legal sphere.

Keywords: artificial intelligence, jurisprudence, prospects, challenges, law.